

HYVIL

Grunderna för god förvaltning

Introduktion för ledamöter i välfärdsområdesfullmäktige

Annika Korpela, jurist

Grunderna för god förvaltning

- I 2 kap. i förvaltningslagen föreskrivs om grunderna för god förvaltning.
- Grunderna för god förvaltning är avsedda att komplettera det förfarande som iakttas i förvaltningsärenden.
 - Kompletteringen innebär å ena sidan att grunderna beaktas parallellt med förfarandereglerna,
 - å andra sidan att de tillämpas på förvaltningsverksamhet i större utsträckning än förfarandebestämmelserna, bland annat på faktisk verksamhet och faktisk utövning av offentlig makt.
- Grunderna för god förvaltning är allmänt taget kvalitativa minimikrav för verksamheten.

Rättsprinciperna för god förvaltning

- Rättsprinciperna inom förvaltningen finns i 6 § i förvaltningslagen

*"Myndigheterna skall bemöta dem som sköter sina ärenden hos förvaltningen jämlikt och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag.
Myndigheternas åtgärder ska vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte.
Åtgärderna ska skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen."*

Likställighetsprincipen

- Enligt 6 § i förvaltningslagen ***ska myndigheterna behandla dem som uträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt.***
- En innehållsmässig jämlighet förutsätter till exempel vid behandlingen av ett ärende som gäller förvaltningstillstånd att tillståndsgrunderna i lagen tolkas på samma sätt för alla sökande. För att förfarandet ska vara opartiskt krävs det att myndigheten på ett jämlikt och konsekvent sätt beaktar alla sökande till exempel när den inhämtar utredningar.
- På motsvarande sätt ska myndigheten i mån av möjlighet främja alla berörda parter faktiska möjligheter att delta i förfarandet, till exempel genom att ordna diskussionsmöten på olika orter.
- Kravet på likabehandling gäller också den faktiska tjänsteverksamheten
 - I fallet HFD 2002:43 konstaterades att kommunen inte kunde inte vägra att ordna fysioterapitjänster enbart på grund av tillhörighet till en viss åldersgrupp, då behovet av fysioterapi till följd av personens sjukdom hade fastställts av en kompetent hälsocentralläkare i kommunen.

Likställighetsprincipen

- Likställighetsprincipen är en jämförelseprincip där två eller flera fall jämförs. När likabehandling åberopas ska det för det första vara känt vilka personer eller aktörer som berörs, för det andra vilka förmåner och bördor som ska fördelas och för det tredje jämförelsegrunden. Till exempel i ett ärende som gäller förvaltningstillstånd är de berörda parterna de personer som ansöker om tillstånd, förmånen som ska fördelas är förvaltningstillståndet och jämförelsegrunden består av grunderna för beviljande av tillstånd eller tillståndsförfarandet.
- Svårigheten att tillämpa kravet på likabehandling beror främst på att fallen aldrig är exakt identiska. Den som avgör ärendet måste förlita sig på uppskattningar vid bedömningen av om fallen är likadana eller olika.
- Ett annat problem är att man i praktiken ofta måste avvika från kravet på likabehandling. Avvikelse är möjlig endast av godtagbara skäl.

Principen om ändamålsbundenhet

- Enligt 6 § i förvaltningslagen ska myndigheterna använda sina befogenheter enbart för **syften som är godtagbara enligt lag**.
- En myndighet får inte handla med felaktiga motiv och prövningsrätten får inte missbrukas.
- Vid bedömningen av konsekvenserna av ändamålsbundenheten ska det först utredas för vilka syften myndigheten genom lagstiftning har getts beslutanderätt eller annan behörighet. Därefter undersöks om myndigheten faktiskt har handlat för att uppnå dessa syften eller andra, det vill säga förbjudna, syften.

Objektivitetsprincipen det vill säga opartiskhet

- Enligt 6 § i förvaltningslagen ***ska myndigheternas åtgärder vara opartiska.***
- Förutsätter att myndigheterna handlar sakligt och opartiskt.
- I det allmänna språkbruket innebär opartiskhet i stort sett detsamma som objektivitet, oberoende eller saklighet.
- Utgångspunkten är att kravet på opartiskhet gäller all myndighetsverksamhet från skriftliga beslut till muntliga befallningar och tjänstemannens uppträdande.

Objektivitetsprincipen det vill säga opartiskhet

- Fokus på verksamhetens innehåll och det förfarande som ska iakttas i verksamheten.
- Objektiviteten i verksamhetens innehåll äventyras i synnerhet när lagtolkningen inte följer etablerade tolkningsregler och när beslutet inte är välmotiverat.
- Kravet på opartiskhet betonas särskilt i den faktiska förvaltningsverksamheten, till exempel inom polisen, undervisningen och vården, på vilka förvaltningslagens bestämmelser om jäv inte direkt tillämpas.

Proportionalitetsprincipen

- Enligt 6 § i förvaltningslagen ***ska myndigheternas åtgärder stå i rätt proportion till sitt syfte.***
- Myndigheten ska dimensionera sin åtgärd i proportion till sitt syfte så att den enskildas rättigheter begränsas så lite som möjligt.
- Inte för mycket, inte för lite, utan proportionellt.
- Till exempel inom vården ska metoderna dimensioneras så att ingens rättigheter eller intressen begränsas mer än nödvändigt för att avvärja olägenheter eller fara.

Principen om skydd för berättigade förväntningar

- Enligt 6 § i förvaltningslagen ***ska en myndighets åtgärder skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen.***
- Principen om skydd för berättigade förväntningar innebär framför allt skydd för individen gentemot det allmänna och den ger individen rätt att förvänta sig att myndigheterna handlar korrekt och felfritt.
- Den enskilda bör kunna lita på att myndigheternas åtgärder är lagliga och att förvaltningsbesluten står fast.
- Om däremot ett uppenbart fel i myndighetens verksamhet, till exempel att ett råd är felaktigt, skäligen kan ha observerats av kunden skyddas förväntningen inte. Omfattningen av utrednings- och granskningsskyldigheten mäts närmast i ljuset av hur en ansvarsfull person med samma uppgifter skulle ha handlat i samma situation.

Grunderna för god förvaltning

Rättsprinciperna inom förvaltningen är framför allt rättsskyddsbestämmelser. Till grunderna för god förvaltning hör också

- serviceprincipen och adekvat service,
- rådgivningsskyldigheten,
- kravet på gott språkbruk och
- kravet på samarbete mellan myndigheterna.

Det är viktigt att observera att grunderna för god förvaltning ska iakttas i all verksamhet inom den offentliga förvaltningen, inte enbart vid behandlingen av förvaltningsärenden och i beslutsfattandet.

Serviceprincipen och adekvat service

- Förvaltningslagen 7 §

Möjligheterna att uträtta ärenden och behandlingen av ärenden hos en myndighet ska om möjligt ordnas så att den som vänder sig till förvaltningen får behörig service och att myndigheten kan sköta sin uppgift med gott resultat.

Bestämmelser om skyldighet för myndigheter att informera om sin verksamhet, sina tjänster och de rättigheter och skyldigheter som enskilda människor och sammanslutningar har i ärenden som anknyter till myndighetens verksamhetsområde finns i 20 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

- Syftet med bestämmelsen är att trygga tillgången till myndighetstjänster och till att kundernas behov beaktas tillräcklig vid ordnandet av förvaltningens tjänster och e-tjänster.

Rådgivning

- Förvaltningslagen 8 §
Myndigheterna ska inom ramen för sin behörighet och enligt behov ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller skötandet av ärenden. Rådgivningen är avgiftsfri.
Om ett ärende inte hör till myndighetens behörighet, ska den i mån av möjlighet hänvisa kunden till den behöriga myndigheten.
- Skyldigheten enligt förvaltningslagen gäller närmast frågor som direkt hänför sig till skötseln av ett förvaltningsärende. Rådgivningen fokuserar främst på situationsrelaterad rådgivning, men den kan kompletteras med allmän information.
- Målet med rådgivningen är att personen själv ska kunna sköta sitt ärende.

Rådgivning

- Rådgivningsskyldigheten enligt 8 § i förvaltningslagen omfattar endast procedurråd, dvs. närmast anvisningar om inledande av ärenden och behandling av ärenden.
- Om tjänstemännen också ger råd i innehållsfrågor, ska särskild uppmärksamhet ägnas åt att garantera likabehandling, opartiskhet och undvikande av jäv.
- Det är i allmänhet inte korrekt att tjänstemannen på eget initiativ upprättar och motiverar ansökan på kundens vägnar.
- Utgångspunkten är att myndigheternas råd ska vara riktiga och lagenliga till innehållet.

Krav på gott språkbruk

- FörvL 9 §

Myndigheterna ska använda ett sakligt, klart och begripligt språk.

I fråga om en kunds rätt att använda sitt eget språk vid kommunikation med myndigheterna gäller vad som särskilt föreskrivs om detta eller vad som följer av internationella avtal som är bindande för Finland.

- Kravet på ett klart och begripligt språk är snarare principiellt och attitydskapande än strikt juridiskt. Lagstiftaren försöker styra aktörerna inom den offentliga förvaltningen mot önskvärda förfaranden.
- Kravet på god språkanvändning är ett kvalitetskrav

Krav på gott språkbruk

- Ett gott språk ska användas både i muntlig och skriftlig framställning.
- Beslut och andra myndighetshandlingar, inklusive anvisningar och meddelanden, ska avfattas på ett klart och begripligt språk.
- I ärenden som påverkar en persons rättsliga ställning ska ett exakt och entydigt språk användas. För att uppfylla detta krav måste myndigheten ofta använda särskilda administrativa eller juridiska begrepp. Innebörden i dessa begrepp ska vid behov förklaras separat för parten.
- Kanslispråk, dvs. ett myndighetsspråk som består av svårtolkade, långa meningar, ska undvikas.

Samarbetsförpliktelse

- Förvaltningslagen 10 §

Inom ramen för sin behörighet och i den omfattning ärendet kräver ska varje myndighet på andra myndigheters begäran bistå dessa i skötsel av en förvaltningsuppgift, och även i övrigt sträva efter att främja samarbetet mellan myndigheterna.

Om handräckning mellan myndigheterna föreskrivs särskilt.

- Samarbetet mellan myndigheterna syftar till att effektivisera förvaltningens funktion
- Biståndet kan till exempel vara i form av lämnande av utlåtanden, utredningar och uppgifter också i andra än anhängiga ärenden.
- Uppfyllandet av myndighetens skyldighet att bistå förutsätter en begäran från en annan myndighet.
- Avsikten är också att skyldigheten att bistå inte ska medföra betydande extra arbete. Med tanke på myndighetens egna uppgifter kan biståndet ses som sekundärt i synnerhet när resurserna är knappa.

HYVI
NVOINTI
ALU EYH
TI ÖV
ÄL **HYVIL** FÄ
RDS OMR
ÅDESBOL
AGET